

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Жешувський університет (Польща)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)**

Матеріали

II міжнародної науково-практичної конференції

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

11 квітня 2017 року

**Харків
ХНПУ
2017**

Список використаних джерел

1. Mertens D. Schlüsselqualifikationen. Thesen zur Schulung für eine moderne Gesellschaft / D. Mertens // Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt- und Berufsforschung. – 1974. – Jg. 7, H. 1. – S. 36-43.
2. Rychen D. C. Key Competencies for Successful Life and Well-Functioning Society / D. C. Rychen. – Göttingen : Hogrefe and Huber Publishers. – 2003. – 206 p.
3. Weinert F. E. Concepts of competence (Contribution within the OECD project Definition and selection of competencies : Theoretical and conceptual foundations (DeSeCo) / F. E. Weinert. – Neuchatel : DeSeCo, 1999. – 35 p.
4. Овчарук О. В. Особливості запровадження компетентнісного підходу : досвід України та країн Європи / О. В. Овчарук // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. праць. – Херсон : Херсонський державний університет, 2009. – Вип. 4. – С. 218-225.
5. Хуторський А. Ключові освітні компетентності / А. Хуторський. – Режим доступа : <http://osvita.ua/school/method/2340>.

УДК 371

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

І. М. Трубавіна, м. Харків

Автор розкриває ступінь розробленості проблеми гендерного виховання в сучасній педагогічній науці, вплив факторів розвитку особистості на формування гендерної культури молоді, етапи, форми, методи та очікувані результати її формування в сучасній школі.

Ключові слова: гендерна культура, гендерне виховання, гендерні стереотипи, етапи гендерного виховання, форми та методи гендерного виховання

The article depicts the level of development of the problem of gender education in modern pedagogical science, the influence of personality development factors on the formation of the youth's gender culture, the stages, forms, methods and expected results of formation of it in the modern school.

Key words: gender culture, gender education, gender stereotypes, stages of gender education, forms and methods of gender education.

Виховання, соціалізація, розвиток особистості відбуваються під впливом різних чинників. Відзначимо, що у підлітковому віці надзвичайно великою є критичність дитини до батьків і дорослих, є прагнення до спілкування з однолітками, бажання довести всім свою дорослість, великою є небезпека засвоєння негативних моделей поведінки, зокрема, щодо гендерної нерівності на основі гендерних стереотипів, які масово тиражуються в підліткових групах за інтересами, ЗМІ, інтернеті, кліпах, у той час як моделі поведінки на засадах гендерної рівності не є предметом педагогічних досліджень і розповсюдження в макро- та мікросередовищі. До того ж не всі сім'ї здійснюють виховання дітей в умовах гендерної рівності в родині, що призводить до відтворення гендерних стереотипів у родині в силу незнання батьками засад поведінки на основі гендерної рівності. У такій ситуації батькам і педагогам повинна допомогти педагогічна теорія.

У сучасних дослідженнях визначено [2], що основним механізмом створення національного суб'єкта є система національної маскулінності, гендер легітимізує конструювання та реконструювання національного суб'єкта. У зв'язку з цим система національної маскулінності визначається відношеннями гегемонії, субординації, співучасті та маргіналізації, а конструювання українського національного суб'єкта відбувається в контексті конкуренції системи радянської маскулінності, «нової» національної маскулінності та транснаціональної маскулінності, кожна з яких намагається компенсувати радянську/колоніальну травму українського національного суб'єкта. Установлено [4], що в українському суспільстві існує гібридна модель гендерної соціалізації, яка характеризується поєднанням традиційних і модерних гендерних ролей, норм поведінки, стереотипів, уявлень щодо маскулінності/фемінності. Ю. Стребкова [6] також підкреслює, що патріархат є типом організації гендерної системи українського суспільства. Отже, до рівних можливостей ще далеко в суспільній ідеології. Це доводить і дослідження О. Стрельник [7], яка довела гендерну нерівність жінки в сучасному українському суспільстві, визначила гендерну нерівність як розходження статусних позицій жінок та чоловіків у різних сферах життєдіяльності суспільства, зумовлене впливом гендерного фактора на можливості формування їх соціального потенціалу [3], вплив і специфіку статеворольових стереотипів на кар'єрні домагання молоді [1], тенденцію обмеження доступу жінок до процесу розробки й ухвалення рішень у державному секторі, необхідність формування гендерного паритету в електоральних орієнтаціях громадян [8], на ефективну діяльність жінки-керівника внаслідок гендерних стереотипів у структурі рольового конфлікту [5]. Отже, що макросередовище впливає на свідомість і поведінку жінки і чоловіка через гендерні стереотипи, що призводить до нерівності жінок в усіх сферах життя, панування патріархату, оновленню змісту існуючих ролей чоловіка та жінки України в контексті трансформації нашого суспільства при збереженні стереотипів.

На основі викладеного відзначимо панування гендерних стереотипів у суспільстві як традиції, яка не ламається і на якій виховується молоде покоління. Важливо залучати до перетворень у державі не тільки хлопців, а й дівчат, у той час як дослідження доводять маскулінність участі в суспільному житті. Це провокує аналогічну поведінку в мікросередовищі, де одні приймають рішення за всіх, а інші повинні підкорюватися. Що може змінити цю ситуацію в суспільстві і вихованні молоді, особливо підлітків? На нашу думку, цьому сприятиме цілеспрямована робота з гендерного виховання з підлітками в шкільному середовищі, в якому діти проводять найбільше часу. Саме підлітки є основною цільовою групою педагогічного впливу в цьому питанні, оскільки молодші школярі зайняті набуттям досвіду пізнавальної діяльності, а старшокласники починають цікавитися профорієнтацією, реалізують свої погляди в реальних стосунках.

Педагогам можна запропонувати здійснювати поетапне формування гендерної культури підлітків з метою подолання впливу гендерних стереотипів суспільства і формування моделі поведінки на основі гендерної рівності:

1 етап – формування свідомості підлітків для розвінчання гендерних стереотипів суспільства, формування до них негативного ставлення, ознайомлення з правами жінок і чоловіків у контексті людських прав. Методами роботи є

переконавання, інформування, приклад, навіювання. Формами виховної роботи є гра, бесіда, розповідь, перегляд та аналіз кінофільмів, дискусії, диспути, застосування експертних оцінок, зустрічі із соціальними працівниками, дільничими інспекторами міліції, читання інтерв'ю жертв, екскурсії в центр матері та дитини, знайомство з порядком проходження і змістом корекційних програм для насильників у сім'ї тощо. Результат – формування уявлення про модель поведінки на основі гендерної рівності.

2 етап – формування досвіду поведінки на засадах гендерної рівності через доручення, аналіз ситуацій, створення виховних ситуацій, привчання, вимоги, вправи в різних формах. Формами роботи буде будь-яка практична діяльність, яка залучає до дій на основі сформованих уявлень: гра, квест, участь в інформаційних кампаніях типу «16 днів проти насильства», допомога жертвам насильства дією (на запрошення соціальних працівників), дні гендерної рівності, організація спільного дозвілля дітей та свят у контексті гендерно-чутливої поведінки тощо. Результат – звичка враховувати гендерну рівність на побутовому рівні, вміння розпізнати нерівність і стереотипи та протистояти їм, вміння сказати «ні» тощо.

3 етап – стимулювання і корекція досвіду поведінки на основі гендерної рівності. Методи виховання – стимулювання і корекція поведінки через змагання, конкурси (містер і міс школи), покарання в різній формі, які повинні бути усвідомленими, вимоги тощо.

4 етап – стимулювання до самовиховання може бути реалізованим через показ методів самоаналізу і самооцінки в контексті гендерної рівності, постановки цілей, самопланування, самонаказу, самоконтролю, розкритті можливостей для індивідуальної корекції поведінки (тренінгові центри, робота психологів, літні табори, семінари і конференції тощо). Результат – вміння розвивати себе в цьому напрямку і самовиховання в бажаному аспекті.

Список використаних джерел

1. Долгих Л. М. Вплив статево-рольових стереотипів на кар'єрні домагання молоді : автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.05 / Л. М. Долгих. – К., 2007. – 14 с.
2. Коновалов Д. О. Гендер і національний суб'єкт : конструювання маскулінності в контексті пострадянської України : автореф. дис... канд. філософ. наук : 09.00.04 / Д. О. Коновалов. – Х., 2005. – 22 с.
3. Кулачек О. І. Гендерна паритетність у державному управлінні : становлення та тенденції розвитку в Україні : автореф. дис... канд. наук з держ. управління : 25.00.01 / О. І. Кулачек. – К., 2003. – 20 с.
4. Новицька В. П. Гендерна соціалізація : соціологічні концепції та практики : автореф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01 / В. П. Новицька. – К., 2010. – 15 с.
5. Пампуха Л. О. Гендерні стереотипи в структурі рольового конфлікту жінки-керівника : автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.05 / Л. О. Пампуха. – К., 2006. – 20 с.
6. Стребкова Ю. В. Гендерна компонента сучасного українського суспільства (соціально-філософський аспект) : автореф. дис... канд. філософ. наук : 09.00.03 / Ю. В. Стребкова. – К., 2007. – 20 с.
7. Стрельник О. О. Гендерна нерівність та соціальний статус жінки в сучасному українському суспільстві : автореф. дис... канд. соціол. наук : 22.00.01 / О. О. Стрельник. – Х., 2003. – 20 с.
8. Цікул І. В. Гендерні аспекти формування паритетної демократії в Україні : автореф. дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / І. В. Цікул. – Чернівці, 2009. – 20 с.